

እዋን "ይአክል" እንቋዕ ኣብጸሓና - እቲ "ይአክል" ክበሃል ዘለዎ ግን እንታይ ኢዩ?

"ሓንቲያ ዘየደአምስ ሓደ ቀሎ ይብል ሓደ ጥጡቕ ይብል" ግን ኣይንግበር

ኣብዚ እዋንዚ፣ እዛ "ይአክል" ትብል ቃል ብደገፍቲ መንግስቲ ኢሳያስ ይኹን ብተቐዎምቲ መንግስቲ ኢሳያስ እዋናዊት ጭርሖ ኮይና ብተደጋጋሚ ክትቃላሕ ትሰማዕ ኣላ። እዛ ቃል እዚአ ብክልቲኡ ወገን ዝውትርቲ ምዃና፣ ሃገርናን ህዝብናን ኣብ ከቢድ መዋወርን ፈታኒ ኩነታትን ኣትዮም ምህላዎም ዘመልክት ኢዩ። ስለዚ ኩሉ ብብወገኑ ኣብ ልብና ንመለስ፣ ሃገርናን ህዝብናን ነድሕን ይብል ከምዘሎ ገሚትካን ተተስፍኻን ነዚ "ይአክል" ጭርሖ፣ ከም ጸቡቅ ኣንፈት ናይ ዘተ ክወስዶ ዝክእል ኮይኑ ይሰማዕ። ኩነታት ሃገርናን ህዝብናን ብቐለሉ ክትርድኦም ዘጸግሙ፣ ሰላም ዝመሰሉ ኣንፈት ኩነታት፣ ምዕባሌ ዝመሰሉ ሽርሕታት፣ ፈተወቲ ዝመሰሉ ጸላእቲ፣ ሓለይቲ ዝመሰሉ ተመጻደቕቲ ተሓዋዊሶም ንዩዘብዉ ኣለዉ፣ እዚ እዋንዚ ብሓቂ ፈታኒ እዋን ኢዩ። ከምቲ ብኩሉ ወገን ተደጋጊሙ ዝዘረብ እቲ መድርኽ ናይ ተቐዎምትን ደገፍትን ዝብል ቅጽላት ዘይኮነሱ፣ ናይ ሃገራውያንን ዘይሃገራውያን መድርኽ ክኸውን ኢዩ ዝግባእ። ሃገር ብብርቱዕ ክሳራ ዝተረኽበ ልዑላውነታን ነጻነታን ብረቂቕ ሚላ ኣብ ሓደጋ ክወድቕ ከሎ፣ እቲ ግጥም ኣብ መንጎ ደቂ ሃገርን ደቂ ሃገር ዝመሰሉ ባዕዳውያንን ሓንገርቶምን ክኸውን ናይ ግድን ኢዩ።

ከም ደቂ ሃገርን ህዝብን ኤርትራ መጠን ድማ ነዚ መድርኽዚ ብሓላፍነታዊ መንፈስ ክንገጥም ትጽቢት ዝግበረሉ ምዃኑ ምግንዛብ ኣድላዩ ኢዩ። እዚ መድርኽዚ ካብ ኩልና ዝጸብዩ ኤርትራውነት ምርግጋጽ ኢዩ። ኤርትራዊ ዜግነት ብትውልዲ ወይ ብሕገ ዝረጋገጸ፣ ዝኾነ ይኹን መንግስቲ፣ ውድብ ወይ ውልቀ ሰብ፣ ክጸልእ ከሎ ዝሓኮ ክፈቱ ከሎ ድማ ዝልግሶ መሰል ኣይኮነን። ደጋፊ እንተኮይኑ ኤርትራዊ ዜጋ ተቐዋሚ እንተኮይኑ ድማ ዘይኤርትራዊ ዜጋ ጌርካ ምውሳድ ካብ ናይ ኣተሓሳስባ ጸብት ሓሊፉ ካልእ ትርጉም ክህልዎ ኣይክእልን። ስለዚ ኤርትራ ናይ ኩሉ ብሕገ መሰረት ኮነ ብትውልዲ ዝፍለጥ ኤርትራዊ ዜጋ ምዃና ምርጻእን ብዝኾነ ይኹን ሰብ፣ ውድብ ወይ መንግስቲ ክትብሓት ወይ ክትውነን ከምዘይክእል ሓደ ካብቲ "ይአክል" ክበሃል ዘለዎ ፈላጊ ኣተሓሳስባ ምዃኑ ክስመረሉ ዝግባእ ሕቶ ኢዩ ።

ኣብ ሓደ ሃገር፣ ኣብ ዘኾነ ይኹን ጊዜን ኩነታትን ዝለዓል ተቃውሞ ንፖሊሲ መንግስቲን ነቲ ስርዓትን ዝምልከት ምበር ናብ ሃገርን ህዝብን ዝቐንዕ ተቃውሞ ከምዘይኮነ ምርጻእ ሰፊሕ ኣኣምሮን ልዑል ትምህርትን ዝሓትት'ኳ እንተዘይኮነ እዚ ሓቂዚ ብገለ ኤርትራውያን ተሳሓቲ ክርእ ከሎ ግን መባእታዊ ተረድኦ ይጎድል ምህላዉ ዘተሓሳስብ ኢዩ። መልክዕ ተቐዎም ዝተፈላለ ገጸት ክህልዎን ኣብ ዝተፈላለዩ ሕቶታት ዝምርኮሰን ክኸውን ይክእል። ንፖሊሲ መንግስቲን ንህልው ስርዓትን ዝወሃብ ደገፍቲ ከምኡ ። ገለ ተቐዎምቲ ኣብ ውልቃዊ ረብሓን ኣብ ካልእ ስምዒትን ዝተሞርከሰ ተቐዎም ክልዕሉ ይክእል፣ ገለ ደገፍቲውን ከምኡ። ብሓፈሽኡ ኩሉ ዝለዓል ተቐዎም ቅኑዕ ኢዩ ወይ ድማ ኩሉ ግጉይ ኢዩ፣ ኩሉ ዝወሃብ ደገፍቲውን ግጉይ ኢዩ ወይ ቅኑዕ ኢዩ ኢልካ፣ ምስ ጊዜን ኩነታትን ከየዛመድካ ብፍጹማዊ ኣረኣጺያ ምቅላሕ ዕሽልነት ጥራይ ኢዩ። ኣብ ደሞክራሲያዊ ባይታ ወሪድካ ብህዳኤ ዘተ ክምመ ዝግበእ ምበር ኣብ ገዛኻ ኮንካ፣ ንሓቂ ንሰኻ ጥራይ ትውንና ኮይኑ ዝሰመዓካ እንተኮይኑ መገዲ ስሒትካ ከምዘሎኻ ምርጻእ ኣገዳሲ ይኸውን። ንሃገርን ህዝብን ዘርብሕ ፍታሕ ክርከብ እንተኮይኑ ብክፋት ኣኣምሮን ቅኑዕ መንፍሳስን ኣብ ዘተ ክእቶ ይግባእ። ንሰኻ ጥራይ ወናኒ ሓቂ ኮንካ ክትርእ ዝግበር ጸዕሪ "ይአክል" ክበሃል ዘለዎ ምዃኑ ርዳኤ ኢዩ።

ንህዝቢ ኤርትራ ወገንካ (ደጋፊኻ) ጥራይ ከምዝኾነ ጌርካ፣ ናይ ድልዩቱን ረብሓኡን ወኪልን ልኡኽን መሰልካ ብሰሙ ውሑድን ብዘሕን ምዝራብን ምጽሓፍን መሰረታዊ መሰል ህዝቢ ዝግህስ ኣተሓሳስባ ኢዩ። ብስምን ውክልናን ህዝቢ ክዛረብን ክጽሕፍን ዝክእል ውድብ ኮነ ጉጅለ ፣ ህዝቢ ኤርትራ ደሞክራሲያዊ መሰሉ ወኒኑ፣ መሪቕ ቀጽሊ ዘንበረሉን ድምጹ ዝሃሎን መንግስቲ ወይ ውድብ ጥራይ ምዃኑ ምእማን ክርሳዕ ዘይግበእ ኣገዳሲ ናይ ደሞክራሲ መባእታዊ ሰረት ምዃኑ ምርጻእ ኣድላዩ ኢዩ። ደሞክራሲ ምስ ጊዜን፣ ፖለቲካዊ፣ ማሕበራዊን ባህላዊን ኩነታት ናይ ሓደ ሃገርን ብቐረባ ዝተኣሳሰር'ኳ እንተኮነ ኣድማሳዊ ዘኾነ ባህርያት ከምዘለዎ ምዝንጋዕን ምክሓድን ረቂቕ ሸፈጥ ጥራይ ኢዩ። "ንሕና ናትና መገዲ ኢና ንክተል፣ ካልኦት ገበርዎ ኢልና ኣይንገብርን ወዘተ" እንዳበልካ ምትላልን፣ ካልኦት ዝፈጸምዎ "ጉድለታት" እንዳዘርዘርካ ትርጉም ደሞክራሲ ከተነኣእሰን ከተናሹን ምፍታን ቅሉዕ ሸፈጥ ሰለዘኾነ "ይአክል" ክንብል ዘይንክእል እንተኮይና ግዜን ኩነታትን ከምዝተሕፈሩን ህዝብናውን ከምዝንዕቀናን ከምዝገድፈናን ክንጠራጠር ኣይግባእን።

ኤርትራ ብዝሒ ሃይማኖት፣ ኣውራጃ፣ ኤትኒክን(ብሔራትን) ምስኡ ዝተኣሳሰር ብዝሒ ቋንቋታትን ባህልን ዝሓቕፈት ሃብታም ሃገር ምዃና ክዝንጋዕ ኣይግበእን። በዚ መሰረት ድማ ኣብ ኤርትራ ክትከል ዘለዎ ስርዓት ከም ኣመላኽተኦም ዝተፈላለዩ ኣማራጺታት ዝቐርቡ ውድባትን ጉጅለታትን ምህላዎም ዘይከሓድ ሓቂ ኢዩ። ኣብ መወዳገታ ግን ወሳኒ ህዝቢ ኤርትራ ምዃኑ ብኩሉ ኤርትራዊ ዜጋ ክእመነሉ ዘለዎ ሓቂ ኢዩ። እታ እንኮ ፍታሕ፣ ህዝቢ ኣብ ኩሉ ዝምልከቶ ሕቶታት ድምጹ ንክህብ ነጻ ባይታ ክፍጠረሉ ምቅላስ ምዃኑ፣ ግዴታ ናይ ኩሉ ድሕነት ህዝቢን ልዑላውነት ሃገርን ዝስቀረ ኤርትራዊ ዜጋ እዋናዊ ጠላብ ምዃኑ ክፍለጥ ይግባእ። ስለዚ ንውልቀ ሰብ ዝመርሖ ጸቢብ ጉጅለ ምምላኽን ምድጋፍን "ይአክል" ። ህዝብና መሰሉ ክውንን ንቃለስ።

ውሸጣዊ ሽግራትካ ክሒድካን ጸቕጥካን "ምርግጋእ ጎረቤት ኢትዮጵያ ቀዳምነት ሂብካ ንወያኔ ምንብርካኽ ከም

ቀንዲ ሸቶ ወሲድካ" ንብዙሕ ዓመታት ብኩናትን ወረ ኩናትን ዝተሰቀቐ ህዝቢ ናብ ናይ ኩናት ጸልግት ክትመልሶ ምዕንዳር ናይ ገበን ገበን ተቐጺሩ ሓንቲ መዓልቲ ከምዘሕትተና ክንፈልጥ ይግባእ። ብሓፈሸኡ ኣብ መንጎ ፈደራል መንግስቲ ኢትዮጵያን ውድባት ክልል ኢትዮጵያን ዘሎ ሸግራት ክጸልወና ዝክእልኳ እንተተኮነ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳዮም ጣልቃ ኣቲኻ ክትዋሳእ ምሕሳብ ኣብ ሰፊሕ ውቅያኖስ ሓንቢሰኻ ጥሓልኻ ክትተርፍ ከምትኽእል ዘይምግንዛብ ኢዩ። ሰለዚ እዚ ተበጊሱ ዘሎ ናይ ሰላም ኣንፈት ተጠቂምና፣ ኩሉ ጉልበት፣ ዓቕሚን ሙያን ኤርትራውያን ኣሕቢርናን ኣበራቢርናን፣ ውሽጣዊ ሸግርና ክንፈትሕ ምጽዓርን እቲ ብዙሕ ዝተበደለ ህዝብና ክንክሕሰን ቀዳማይ ዕላማና ይኹን። ንህዝብና ኣብ ካልእ ህውተታን ዕንደራን ክንጠብሶ ዝኮየድ ዘሎ ዘመተን ዝመሃዝ ዘሎ ውዲታትን ኣይፋልን ሕጂስ "ይኣክል" ክንብል ድፍረት ንወገን።

ሕሉፍ ታሪኽ ክንመሃረሎምበር ክንነብረሎ ኣይተዓደለናን። ከም ደቂ ሃገር መጠን ሕሉፍ ታሪኽ ብመንን ከመይን ተሰሪሖ ብዘደገድሰኹሉ ኣወንታውን ኣሉታውን መዳያቲ ፈቲና ጸለእና ክንወርሶ ግዱዳት ኢና። እቲ ኣወንታዊ መዳይ ታሪኽና መዚናን ገምጊምናን ክንዕቅቦን ከነማዕብሎን፣እቲ ኣሉታዊ መዳይ ድማ ክንመሃረሎን ከይንደግሞ ክንጸዕርን ሓላፍነትና ኢዩ።ንታሪኽ እንዳደገምኻ ኣብ ቅርሕንትን ምንዕዓቕን ምንግር ከም ባህሊ ክዝውተር እንተቀጸሎ፣ ብሩህ መጻኢ ምጽባይ ዘይክእል ምዃኑ ግሁድ ሓቂ ኢዩ። ዝሓለፈ ሓሊፋ ንዝመጽእ እዋን ከይድገም፣ብዘኾነ ይኹን ወገን ዝተፈጸመ ገበናት ዝግበእ ቅኑዕ ሕጋውን ፖለቲካውን መደምደምታ ክግበረሎን፣ዝቆሰለ ቁሰሉ ክሓዊ፣ዝተበደለ ክከሓስ ዘኽእል ርጉእ ባይታ ክፍጠር ምጽዓር ሓላፍነት ናይ ኩሉ ሓቀኛ ዜጋ ኢዩ። መጻኢ ሂወት ህዝብናን ሃገርናን ኣብ ሰላም፣ ፍትሕን ርግኣትን ዝጠመተ ክኸውን ኣብ ክንዲ ምጽዓር፣ ኩናትን ዕግርግርን ምቅላሕን ምጉህሃርን "ይኣክል"። ትርፌ ኩናት ሞትን ዕንወትን ምዃኑን፣ መኣሰን ከመይን ከምዘድምደም ዘይፍለጥ ተርእዮ ምዃኑ ካብ ታሪኽ ክንመሃር የድልየና።

"ንገለግምን ኣምተሉ ንዓኻን ደርጉሓሉ" ዝብል ናይ ኣቦታት ምሳሌ፣ ኣብዚ እዋንዚ ክሳብ ክንደይ ሓቂ ከምዘኾነ ዝሕብር ናይ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ዘረባታት ኣጸቢቕና ከነሰተውዕለሉን ኣዕመቕና ክንሓሰበሉን ይግባእ። ኣብ ሕሉፍ ዓመታት ዝእምቶ ዝነበረ ሎሚ ግን ደርጉሖዎ ኣሎ። "ምርሓና ንሰኻ፣ ሓላፍነት ሂበኻ ኣሎኹ... ኣይክሰርናን... ዶብ ምሕንጻጽ ክጸንሕ ዘኽእል ጉዳይ ኢዩ... ከም ቀዳማይ ዕማም ክውሰድ ዘለዎ ምርግጋእ ኢትዮጵያ ኢዩ... ህዝቢ ኤርትራን ኢትዮጵያን ክልተ ህዝብታት ኢዮም ኢሉ ዝሓሰብ... ወዘተ" ዝብሉ መቐልሓት ብዘኾነ ይኹን መገዲ ከተመኽንየሎምን ክትከላኸለሎምን ዘይክእሉ መልእክትታት ኢዮም። እዚ ናይ ኢሳያስ ኣፈወርቂ መልእክትታትዚ ጥራይ ዘይኮነ፣ ብኣብይ ኣሕመድ ዝወሃብ ንዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝምልከት ኣዋጅት ኮነ ብዘተፈላለዩ ሰበሰባጣናት ኢትዮጵያ ዝወሃብ መግለጺታት ክትሰምዕ ከሎኻ፣ዕድል መጻኢት ኤርትራን ልዑላውነታን ካብ ቁጽጽር ኤርትራውያን ወጻኢ ይኸውን ከምዘሎ ዘይምግንዛብ ፣ "ፈሊጡ ዝደቀሰሰ ሓርማዝ ነይንቅንቕ" ዝብል ምሳሌ ኣቦዎት ዘዘክር ኢዩ። ዶብ ተሓንጺዶ ልዑላውነትን ሃገርን መንነት ዜጋታትን ምርግጋጽ ገድፊካ ናይ ዞግን ናይ ጎረባብቲ ሃገራትን ኣጀንዳ ምዘታይን ምቕዳምን ፣ "ወያኔ ከይጠፍኡ ሰላም ኣብ ከባቢና ክሰፍን ማለት ዘበት ኢዩ" ዝብል ኣጀንዳ ሓንጺጽካ ናብ ኩናት ምቅርራብን ዕብዳን'ዶ ኣይኮነን? ዝሓለፈ መስዋእትን ሰንክልናን ከይኣክል ሕጂኽ ንደቂ መን ኣብ ሓዊ ንምጥባስ ኢዩ እዚ ኩሉ ሸብዳዕዳዕ? ብፍላይ እዞም ኣብ ወጻኢ ደቅኹምን ሰድራኹም ሓቕፍኩም ትኩብሩ ዘለኹም ደገፍቲ መንግስቲ ኢሳያስ ፣ቲፎዞ ኮንኩም ምድህሃር ግደፍዎ።"ዘይሰንኻ እምኒ ቆርጥመሉ" ኢዩ ዝኸውን ዘሎ። "ይኣክል" ክበሃል ዘለዎምበኣር እዚ ናትኩም ምድኻርን ምንህሃርን ኢዩ።

ኣብ መደምደታ መንግስቲ ኢሳያስ ኩሉ ዘረብኡን ተግባራቱን ካብዚ ንላዕሊ ክገሃድን ክንጽርን ኣይክእልን፣ደጋጊሙ ዘውጸኦ ዘሎ ቃላት፣ኣብ ባይታ ዝወሰዶ ሰጉምትታትን ዝዘትየሉ ዘሎ ኣጀንዳን ንኤርትራ ናብ ኢትዮጵያ ምርካብ ምዃኑ ዘጠራጥር ኣይኮነን።ከይደቀሰኩም ትሓልምዎ ሕልሚ ገዲፍኩም ሃገርን ህዝብን ንምድሓን ተጓየዩ።

ደሰበለ መሓሪ